

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-10-21

Diarienummer 0355/20

Handläggare

Gunilla Henningsson

Telefon: 031-368 02 72

E-post: gunilla.henningsson@stadshuset.goteborg.se

Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Redovisningen av kommunstyrelsens uppdrag 2019-12-11 § 936 till stadsledningskontoret att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden, antecknas och förklaras fullgjort.

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026, i enlighet med bilaga 5 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas.
2. Programmet Dialog och samarbete upphör att gälla.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-11 § 936 att ge stadsledningskontoret, tillsammans med social resursnämnd, i uppdrag att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden. Kommunstyrelsen beslutade 2021-03-31 § 260 att remittera ett förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program till ett urval av nämnder och styrelser, kommunstyrelsens råd samt externa aktörer. Av de inkomna remissvaren är det en instans som avstyrker förslaget.

Vid genomgången av remissvaren framkommer att programmet upplevs tydligt, konkret och att det angriper relevanta problemområden i staden. Programmets mål och strategier bedöms genomförbara. Flera remissinstanser lyfter dock avsaknaden av ett tydligare fokus på utsatta grupper och av remissvaren kan även utläsas en förväntan att programmet ska omfatta ett vidare trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete än det remitterade förslaget. Vidare fanns önskemål om förtydliganden av definitioner, problembeskrivningar, teoriavsnitt, målformuleringar och strategier.

Stadsledningskontoret har utifrån remissvaren gjort vissa förtydliganden och revideringar i programmet. Det nya förslaget tydliggör att vissa grupper är mer utsatta för otrygghet och brott än andra och att kombinationen av två eller fler diskrimineringsgrunder innebär en förstärkande riskfaktor. Ordningen på målområdena är ändrad för att den sociala preventionen ska få en mer framträdande plats och förhållandet mellan främjande och direkt trygghetsskapande arbete är förtydligat.

I det nya förslaget inkluderar programmet våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Programmet belyser tydligare än tidigare problematiken kopplat till hatbrott.

Övriga förändringar avser förtydliganden av definitioner, problembeskrivningar, målformuleringar och strategier. Syftet har varit att underlätta för nämnders och styrelsers tillämpning av programmet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kostnader för brott är ett brett område inom vilket det har gjorts en mängd studier. Brottsförebyggande rådet (Brå) gav i oktober 2017 ut en forskningsöversikt om studier som försöker beräkna vad brottsligheten kostar. Översikten visar att det inte finns någon samstämmig bild över vilka kostnader som ska inbegripas eller hur de ska beräknas. Översikten visar dock tydligt att brottslighet har stora kostnader, såväl materiella som emotionella. Även otrygghet bedöms ha höga kostnader för samhället.

Göteborgs Stads samtliga förvaltningar och bolag bedriver idag ett omfattande arbete inom verksamhetsområdet. Utifrån nämnder och styrelsers bedömningar och prioriteringar varierar omfattningen av arbetet. Ekonomiska effekter av att minska brottslighet och öka tryggheten i Göteborg kan öka kostnaden för den nämnd eller styrelse som står för insatsen, medan den kan ge positiva ekonomiska effekter för en annan verksamhet. De minskade kostnader som uppkommer genom ett väl utfört trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete visar sig ofta först på längre sikt.

Stadens kostnader för det direkta trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete följs inte upp på ett systematiskt och enhetligt sätt. Det medför svårigheter att redovisa stadens samlade kostnader för det direkta trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Därmed är det inte möjligt att mäta hur en kostnadsutveckling kan gestalta sig med anledning av ett nytt program. Förvaltningar och bolag har ansvar för området och resurser finns fördelade i befintliga budgetramar.

Ett trygghetsskapande och brottsförebyggande program och de politiska prioriteringar som framkommit i den av kommunfullmäktiges fastställda budget för 2021 innebär i sig en ambitionshöjning av arbetet. De nya socialnämnderna tillfördes 60 miljoner i sina budgetramar för 2021 och de föreliggande förslagen till budget för 2022 innehåller motsvarande ekonomiska satsningar. Budgeten innehåller även beslut om resurser för avrop från kommuncentrala medel till trygghetsfrämjande insatser.

Socialnämnderna anger i sina remissvar att ambitionshöjningen enligt programmet kräver en större förutsägbarhet och långsiktighet i de ekonomiska resurserna än vad som funnits hittills. Vid en långsiktig satsning för att minska brottslighet och öka tryggheten kan kostnaderna för insatser variera över tid och det kan även ta tid innan de positiva ekonomiska effekterna uppstår. Här finns det dock möjlighet för nämnderna att utjämna finansieringen över tid genom att använda och bygga upp eget kapital.

Andra nämnder uppger att en ambitionshöjning av arbetet med faktiska fysiska åtgärder i den befintliga miljön skulle kunna innebära investeringar av staden och avvägningar mot andra mål och kvalitéer. Detta kan komma att påverka vilken grad av måluppfyllelse som kan uppnås.

I den föreliggande utredningen Kommuner mot brott (SOU 2021:49) framgår att kommunerna ska kompenseras för de skyldigheter som följer av förslaget om ny lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Lagen föreslås träda i kraft 1 januari 2023. Utredningen föreslår att viss ekonomisk kompensation till kommunerna ska utgå i

enlighet med den så kallade finansieringsprincipen. Den del av förslaget som kommunerna ges ersättning för enligt utredningens ställningstagande är kravet på kommunerna att ta fram en lägesbild och en åtgärdsplan, samt att verka för att överenskommelse om samverkan ingås och att de strategiska frågorna hanteras i ett särskilt råd. Kompensationen föreslås ske genom en ökning av det generella statsbidraget. För Göteborg skulle det motsvara cirka 12 mnkr per år enligt utredningens förslag. Vidare föreslås i utredningen att kommunerna ges möjlighet att ansöka om bidrag för väl motiverade och tidsbegränsade brottsförebyggande åtgärder som de identifierat behov av men som de av resursskäl annars skulle ha svårt att genomföra. På så sätt kan staten stimulera och bidra till ett aktivt brottsförebyggande arbete.

Ett väl fungerande trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete påverkar stadens samtliga bolag och förvaltningar i olika omfattning. En tryggare stad bedöms innebära en ökad delaktighet i samhällslivet, minskad skadegörelse, fler turister, minskade reparationer, ökade skolbetyg, högre grad av självförsörjning och förbättrade uppväxtvillkor. Grundläggande premisser för ekonomisk utveckling och upprätthållande av välfärden är att människor känner tillit till varandra och samhällsinstitutionerna. Trygghet är en faktor som har betydelse för tillit. Förslaget till program rör insatser där Göteborgs Stad kan bidra till att människor känner trygghet i att inte utsättas för brott och tillit till att samhället förmår förebygga och hantera frågor som rör brott.

Bedömning ur ekologisk dimension

Att integrera frågor som skötsel av stadens natur-, grön- och parkområden som en del av situationell prevention i stadsmiljön kan leda till ökad trivsel och trygghetskänsla för de som lever, verkar och vistas i staden. Väl omhändertagna parker och grönområden leder även till en minskad benägenhet till nedskräpning. Skräp skadar djur och natur, förstör haven, bidrar till otrygghet och kostar samhället mycket pengar.

Ökad belysning är en vanlig önskan som trygghetsskapande samt brottsförebyggande insats. Behovet av belysning behöver grundas i det faktiska användandet för att vara förenligt med både den ekologiska och ekonomiska dimensionen. Ljusförorening sker då överflödigt belysning används eller då ljusets riktning är ineffektiv, vilket kan leda till negativa konsekvenser för människor, djur, miljö och klimat. Studier visar bland annat att artrikedomen och den biologiska mångfalden minskar till följd av ljusföroreningar.

Trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder kan bidra till ökad ombyggnation och nybyggnation, vilket kan generera negativ klimatpåverkan, dock bedöms påverkan som ringa. När det gäller brott i form av egendomsskada innebär det ofta att dess tekniska livslängd förkortas och kan föra med sig konsekvenser i form av rivning och sanering. Avfallet behöver tas omhand samtidigt som återställandet innebär att nya resurser behöver tas i bruk. Färre skador är således positivt ur ett ekologiskt perspektiv

Göteborgs Stads grillplatser och andra platser i naturområden används återkommande för att bränna kablar för att utvinna koppar i syfte för att säljas vidare. Åtgärder för att förebygga denna typ av brottsliga verksamhet är angeläget då det innebär hälsomässiga och miljömässiga negativa konsekvenser för människor, växter och djur. Förutom påverkan på ekologi och hälsa innebär det även stora kostnader för sanering och miljökontroller.

Bedömning ur social dimension

Otrygghet och brottslighet medför flertalet negativa konsekvenser. Främst förs tankarna till de direkta offren, de som utsätts för brott eller lever ett liv i otrygghet. Studier visar även att de som begår brott lider av otrygghet och sämre hälsa.

Att bli utsatt för ett brott kan leda till fysiska och psykiska skador. Konsekvenserna kan även vara av social karaktär och i form av ekonomiska förluster. En förlorad grundtrygghet för en längre eller kortare tid påverkar den som blivit offer för ett brott. Kvinnor som lämnar relationer som präglats av våld har svårigheter att försörja sig och sina barn.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ska barnets rättigheter beaktas i alla åtgärder och beslut som rör barn. Enligt artikel 19 i barnkonventionen har barnet rätt till skydd mot alla former av våld, vilket även innefattar psykiskt våld och kränkningar. Barn påverkas även när föräldrar eller nära anhöriga begår eller utsätts för brott. Artikel 6 betonar barndomen som en viktig period i en människas liv, där barnet har en rätt att utvecklas och en rätt till särskilt skydd. Rätten till utveckling innefattar ett krav på skydd mot våld och övergrepp och är därför nära sammanbunden med artikel 19. Barn och unga har rätt att känna sig trygga i sin stad och ska ges möjlighet att kunna röra sig fritt. Enligt barnkonventionen artikel 31 har barn rätt till lek, vila och fritid. De har även rätt till att, enligt artikel 33, skyddas från narkotika.

Barnombudsmannens årsrapport 2018 innehåller en beskrivning av hur barn upplever otrygghet, våld och kriminalitet. I rapporten framkommer att barn ser andra människor i området såväl som en trygghetsfaktor som en otrygghetsfaktor, och att platsens utformning påverkar hur trygga de känner sig. Genom att beakta barns rättigheter vid utformning av stadsmiljöer kan man säkerställa att rättigheterna tillvaratas. Barnen som bor i förorter beskriver att otryggheten beror på att det finns droger, vapen och skjutningar i närområdet. Barnen beskriver att familj, släkt och vänner bidrar till trygghet och skyddar dem från det som upplevs som otryggt.

Såväl nationella som lokala trygghetsundersökningar visar att vissa grupper, däribland kvinnor, äldre och funktionsnedsatta i större utsträckning än män upplever otrygghet. Detta är tydligt i hela Göteborg men extra tydligt i vissa delar av staden. Känslan av otrygghet begränsar deras möjligheter att vistas i det offentliga rummet och skapar en ojämlig tillgång till Göteborg. Att vara otrygg i sitt bostadsområde eller i sitt hem innebär en större påverkan på vardagslivet och livskvalitén än att uppleva otrygghet på platser som bara besöks ibland. Den mänskliga närvaron skapar förutsättningar för möten men kan även ge utrymme för konflikter. En bättre planering kan minska brottsligheten och även minska rädslan för brott. Det kan bidra till ökad trygghet och förhöjd livskvalitet vilket främjar en god hälsa hos befolkningen.

Pojkar och unga män utgör i större utsträckning gärningspersoner och brottsoffer. Ett brottsförebyggande arbete som syftar till att verka på platser där dessa brott ofta sker är positivt för gruppen och skapar ökad trygghet för fler grupper i samhället.

För att nå hållbarhetsmålen i Agenda 2030 är en av grundprinciperna att ingen ska lämnas utanför. Diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder är faktorer som påverkar graden av otrygghet och risken att utsättas för brott.

Samverkan

Samverkan har skett med Centrala samverkansgruppen genom fördjupad dialog 2021-10-21 § 6a samt 2021-11-04.

Bilagor

1. Protokollsutdrag KS 2021-03-31, § 260
2. Protokollsutdrag KS 2019-12-11, § 936
3. Protokollsutdrag CSG 2021-11-04, §
4. Sammanställning över remissvar
5. Förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2021-03-31, § 260 att remittera ett förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program till ett antal nämnder, styrelser, kommunstyrelsens råd och externa aktörer. Stadsledningskontoret redovisar i föreliggande ärende ett reviderat förslag program. Revideringen utgår från inkomna remissvar.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-11 § 936 att ge stadsledningskontoret, tillsammans med social resursnämnd, i uppdrag att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden. Samtidigt beslutades att förlänga gällande program tills ett nytt beslutats.

Kommunfullmäktige antog programmet Dialog och Samarbete 2014-12-11 § 22. Resultaten från deluppföljningar av Dialog och samarbete, som genomförts 2017 och 2018, visar att programmet använts av stadens förvaltningar och bolag. Stadsledningskontorets bedömning var att det är svårt att följa upp synbara effekter av programmet på grund av dess omfattning, att programmet är för övergripande i sin karaktär och fokuserar på det långsiktiga och förebyggande arbetet istället för det direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet.

Kommunstyrelsen beslutade 2020-08-19 § 652 om inriktning för det nya programmet. Beslutet innebar att programmet ska fokusera på direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete och inbegripa trygghet, säkerhet och stadsmiljö samt både social och situationell prevention. I inriktningen ingick även att det nya programmet ska skickas ut på remiss i staden innan färdigställande. Tidsplanen fastställdes med hänvisning till att de nya nämnderna skulle ges möjlighet att organisera sig.

Stadsledningskontorets förslag till program redovisades till kommunstyrelsen 2021-03-31, 260 och kommunstyrelsen beslutade då att sända förslaget på remiss till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, lokalnämnden, nämnden för funktionsstöd, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument och medborgarservice, park- och naturnämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Göteborg Business region, Higab AB, Göteborg & Co, Göteborgs Kollektivtrafik AB, Försäkrings AB Göta Lejon, kommunstyrelsens råd samt till Polismyndigheten, Kriminalvården, Jämställdhetsmyndigheten, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS), Unizon, Göteborgs Interreligiösa råd, Antidiskrimineringsbyrån Väst, Ungdomsfullmäktige och Störningsjouren.

Styrmiljö

Agenda 2030

Förslaget till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 utgår från Agenda 2030 som är en global utvecklingsagenda för hållbar utveckling. Agendan tar ett helhetsgrepp kring hållbar utveckling och betonar att de tre dimensionerna: social, ekonomisk som miljömässig hållbarhet är lika viktiga och

ömsesidigt beroende av varandra. Agendas 17 globala mål är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling. Förenklat handlar social hållbarhet om social rättvisa och social sammanhållning. Det handlar om välfärden och dess fördelning samt samhällets förmåga att hantera konflikter och problem. Ett polariserat och ojämlikt samhälle kan utgöra en grogrund för brottslighet och otrygghet. Generella välfärdsinsatser som exempelvis utbildning, arbetsmarknad och boende är exempel på förutsättningar för trygghet och har ofta positiva brottsförebyggande effekter. Det är både en fråga om ekonomisk trygghet och förutsättningar för människor att på lika villkor välja väg i livets olika skeden.

Nationell styrning

I det nationella brottsförebyggande programmet, Tillsammans mot brott (Skr. 2016/17:126), beskrivs regeringens övergripande målsättningar för hur ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete bör bedrivas och hur samverkan mellan berörda aktörer kan utvecklas. Programmet lyfter fram vikten av såväl social som situationell brottsprevention. Det förstnämnde syftar till att motverka individers benägenhet att begå brott. Här återfinns allt från insatser i skolan till insatser inom socialtjänsten. Situationell brottsprevention riktas mot tillfället, platsen eller sammanhanget där brottet begås, liksom mot brottsobjektet. I det nationella programmet lyfts ett behov av att särskilt utveckla det situationella brottsförebyggande arbetet.

Regeringen lyfter i programmet fram att det brottsförebyggande arbetet bör utföras mer strukturerat och kunskapsbaserat. På lokal nivå är kommunen en central aktör men arbetet bör involvera fler parter, såsom näringslivet, civilsamhället och akademien. Den kunskap som tas fram måste användas i praktiken och genomsyra utvecklingsarbetet på lokal nivå. Arbetet bör följas upp löpande och utvärderas regelbundet. Det nationella programmet slår fast att det behöver finnas ett strategiskt styrdokument i det lokala arbetet i kommunerna som står i samklang med den nationella inriktningen.

Tillsammans mot brott har varit en viktig utgångspunkt i framtagande av ett trygghetsskapande och brottsförebyggande program för Göteborg Stad. Även i det lokala programmet läggs särskild vikt på de förutsättningar för arbetet som måste vara i fokus parallellt med arbetets inriktning. Innehållet i programmet överensstämmer med det nationella programmets målformuleringar och med utgångspunkt i samma teorier.

Lokal styrning

Reglementen och ägardirektiv

Enligt reglementena för stadens socialnämnder Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst ansvarar de inom respektive stadsområde för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde individ- och familjeomsorg. Individ- och familjeomsorgens uppgifter fokuserar på socialtjänstlagens grupper; barn och unga, missbrukare, brottsoffer samt personer som vårdar eller stödjer en närstående inom dessa grupper. Med beaktande av befolkningens behov och kännedom om lokala förhållanden ska de fyra socialnämnderna utifrån sitt verksamhetsansvar även vara en aktiv part när det gäller insatser inom följande områden: trygghetsarbete, krisstöd, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen, folkhälsoarbete och samverkan med civilsamhället. Nämnderna har därutöver ett lokalt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnders och styrelsers medverkan inom sitt respektive stadsområde avseende dessa områden.

För att möjliggöra samverkan och samordning inom bland annat trygghetsarbetet har majoriteten av stadens nämnder i reglementena fått ett tydligt ansvar att vara en aktiv part när det gäller insatser inom kommungemensamma frågor som trygghetsarbete, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen samt samverkan med civilsamhället. Reglementena lägger ett ansvar på nämnderna att bidra till att öka tryggheten i staden. Utöver det ligger ett ansvar på samtliga nämnder att driva ett integrerat och proaktivt hållbarhetsarbete som syftar till att uppnå målen i Agenda 2030.

Kommunfullmäktige har även beslutat om likalydande delar av ägardirektiv för stadens helägda bolag. I det ingår att bolagen ska utföra sitt uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot alla former av diskriminering. Vidare ska bolagen ha god affärsetik och ett aktivt anti-korruptionsarbete. För stadens fastighetsförvaltande bolag framgår av ägardirektiven att förvaltningen ska hålla god kvalitet och tillgodose de boendes och övriga brukares behov av trygghet, trivsel och service.

Övriga styrande dokument

Kartläggningen av styrmiljön för området visar att det finns många styrande dokument som angränsar till området, och de gråmarkerade dokumenten nedan avser kommande styrning. Utöver det styrs flera av de berörda verksamheterna genom lagstiftning. För att få tydlighet och god effekt som styrande dokument föreslås detta program enbart fokusera på direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Översikt

Utgångspunkter för kommunens rådighet i frågor om trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

Såväl trygghetsskapande som brottsförebyggande arbete är något som inryms i det som utgör en kommuns uppdrag enligt den allmänna kompetensbestämmelsen i kommunallagen, som innebär att en kommun själv får ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar. Det finns i dagsläget inget övergripande kommunalt ansvar för brottsförebyggande arbete, men kommunerna har ett lagstadgat ansvar för stora delar av de verksamheter där mycket av det framför allt trygghetsskapande, men även brottsförebyggande, arbetet sker. En viktig utgångspunkt för kommunens samverkan med andra myndigheter, civilsamhälle,

akademi och näringsliv inom det trygghetskapande och brottsförebyggande arbetet är att se till kommunens huvuduppdrag och lagstadgade ansvar gentemot sina invånare.

Socialtjänsten

Socialtjänsten har ett tydligt trygghetsfrämjande uppdrag som även är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Enligt socialtjänstlagen ska kommunen verka för att förhindra att barn och unga far illa, verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och ge råd, stöd och annat bistånd till familjer, enskilda och andra grupper som behöver det. Socialtjänsten har även i uppdrag att på olika sätt arbeta uppsökande och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp. Att tidigt få kännedom om individer som löper risk för att utveckla allvarlig kriminalitet är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Socialtjänstens arbete mot missbruk och beroende är ytterligare en viktig del, bland annat mot bakgrund av kopplingen mellan våldsbrott, narkotikaförsäljning och missbruksproblematik. Andra exempel på trygghetsfrämjande insatser som bidrar till det brottsförebyggande arbetet är föräldraskapsstöd, stöd och hjälp till barn som bevittnar våld eller andra övergrepp samt stöd till personer som utsätts för hedersrelaterat våld. En del i socialtjänstens brottsförebyggande arbete är insatser till individer för att de ska lämna kriminella grupperingar eller våldsbejakande extremistiska miljöer. Till socialtjänstens uppgifter hör också att verka för att den som utsatts för brott och hans eller hennes närstående får stöd och hjälp samt att särskilt beakta våldsutsatta kvinnors behov av stöd och hjälp.

Skolan

Skolväsendet bidrar också med viktiga insatser för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet. En trygg skolgång och att gå ut skolan med goda kunskaper och godkända betyg är en stark skyddsfaktor och kan indirekt minska risken för kriminalitet och utanförskap. Att ett barn eller en ungdom dras in i eller utsätts för kriminalitet kan vara tecken på att barnet eller ungdomen far illa. Skolpersonal har en skyldighet att anmäla misstankar om oro för att barn och unga far illa till socialnämnden, vilket kan bidra till att tidigt upptäcka behov av stöd- och hjälp och på så sätt också verka förebyggande. Skolornas arbete att motverka kränkande behandling och undervisning om brottslighet och dess konsekvenser kan också verka brottsförebyggande. Skolan är även en plats, utöver familjen, där barn och unga får förutsättningar för grundläggande demokratiska värderingar och har möjlighet att erbjudas kompensatoriskt stöd.

Övriga kommunala insatser

Kommunerna har planmonopol, vilket innebär att kommunerna har ansvar för planering, utformning och utveckling av den fysiska miljön. Planarbetet ska enligt plan- och bygglagen bidra till en från social synpunkt god livsmiljö. I detta ingår aspekter som trygghet och hälsa. Risken för brott och otrygghet kan minska genom att perspektiven beaktas vid planering, utformning och underhåll av exempelvis bostadsområden, parker, gångvägar till och från skolor och torg.

Kommunerna kan också förebygga och upptäcka ekonomisk brottslighet och andra missförhållanden genom tillsynen och kontroll av försäljning av folköl, tobak, läkemedel och livsmedel i butiker. Tillståndsenhetens ansvar med att besluta om och följa upp beviljade serveringstillstånd av alkohol på restauranger och barer är av stor vikt för att motverka osund konkurrens och organiserad brottslighet. Att kommunen som offentlig aktör har väl utarbetade rutiner och kontroller vid upphandling, inköp av varor och

tjänster är också av betydelse i ett brottsförebyggande perspektiv. Kommunerna ansvarar dessutom för den fysiska säkerheten i offentliga lokaler samt lokala ordningsföreskrifter.

Eventuellt kommande kommunal rådighet över det brottsförebyggande arbetet
Kommunernas bidrag till det brottsförebyggande arbetet är inte tydligt definierat och därmed komplicerat att följa och mäta effekterna av, då ansvaret inte tydligt framgår av lagstiftning samt bedrivs på olika sätt över landet. Regeringen beslutade därmed i december 2019 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete. Utredaren presenterade sitt resultat, Kommuner mot brott (SOU 2021:49), den 15 juni 2021.

Utredningen föreslår att det införs en ny lag som anger vilka krav som ställs på kommunerna. Lagen föreslås heta lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete och träda i kraft den 1 januari 2023. Lagförslaget innehåller krav på att kommunerna ska ta fram lägesbilder och åtgärdsplaner samt följa upp arbetet minst vartannat år. Kommunerna åläggs även ett samordningsansvar samt ett ansvar för att strategiska brottsförebyggande frågor hanteras i ett råd bestående av aktörer som närmast berörs av detta arbete. Därtill föreslås att en samordningsfunktion för det brottsförebyggande arbetet ska finnas i varje kommun. Kommunstyrelsen, eller annan nämnd som kommunfullmäktige särskilt bestämmer, ska ansvara för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete. Kommunfullmäktige ska kontinuerligt hållas informerat om arbetet. Utredningen tar också upp att andra offentliga aktörer bör bistå kommunerna i deras ansvar för det brottsförebyggande arbetet och att det i framtiden kan bli aktuellt med lagstiftning om alla offentliga aktörers ansvar för det brottsförebyggande arbetet.

Justitiedepartementet har översänt betänkande Kommuner mot brott för yttrande till Göteborgs Stad. Kommunstyrelsen behandlade 2021-10-27 ett yttrande från Staden gällande lagförslaget.

Angränsande uppdrag

Kommunstyrelsen beslutade 2021-02-10, § 103 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att uppdatera den tidigare genomförda utredningen av facknämndernas organisation inom stadsutvecklingsområdet. Redovisningen av uppdraget lämnades till kommunstyrelsen för behandling 2021-10-27 med ett förslag om att bilda fyra nya nämnder för att effektivisera stadsutvecklingsprocessen. Ett beslut enligt stadsledningskontorets förslag innebär att följande nämnder kommer upphöra: byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, trafiknämnden, park- och naturnämnden samt lokalnämnden. Vid ett ställningstagande att gå vidare med förändringen påbörjas genomförandearbetet med syftet att den nya organisationen ska kunna träda i kraft vid årsskiftet 2022/2023.

Kommunstyrelsen uppdrog 2021-09-15, § 666 åt stadsledningskontoret att ta fram fördjupade lägesbilder och kartläggningar av tystnadskultur samt otillåten påverkan i stadens verksamheter i syfte att förstå bakomliggande orsaker samt vad som brister i stadens nuvarande rutiner, hantering och organisationskultur. Med utgångspunkt från dessa ska stadsledningskontoret föreslå mål och strategier för att motverka tystnadskultur i Göteborgs Stads trygghets- och brottsförebyggande program.

Beroende av utgången av ovanstående uppdrag kan förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program behöva revideras under 2022.

Redovisning av remissvar från nämnder och styrelser

Kommunstyrelsens beslutade 2021-03-31, § 260 att remittera stadsledningskontorets förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, lokalnämnden, nämnden för funktionsstöd, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument och medborgarservice, park- och naturnämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Göteborg Business region, Higab AB, Göteborg & Co, Göteborgs Kollektivtrafik AB, Försäkrings AB Göta Lejon, kommunstyrelsens råd samt till Polismyndigheten, Kriminalvården, Jämställdhetsmyndigheten, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS), Unizon, Göteborgs Interreligiösa råd, Antidiskrimineringsbyrån Väst, Ungdomsfullmäktige och Störningsjouren. Även Räddningstjänsten har valt att inkomma med ett yttrande gällande förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program.

Remissvaret skulle vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2021-09-10. Sammanlagt har 36 remissvar inkommit. HBTQ-rådet inkom 2021-10-29 med synpunkter på förslaget till program och har därför inte beaktats i revideringen av programmet. Avseende styrelsernas remissvar ansvarar klustermödrarna för att involvera berörda dotterbolag, vilket innebar att Störningsjouren inkluderades i Förvaltnings AB Framtiden. Göteborgs Interreligiösa råd hade vid tiden för remissutskicket upphört med sin verksamhet. Räddningstjänsten har på eget initiativ inkommit med ett yttrande gällande förslaget.

I bilaga 4 redovisas en sammanfattning över remissvaren där även nämndens/styrelsens beslut framgår. En remissinstans, Antidiskrimineringsbyrån Väst, avstyrker förslaget, resterande tillstyrker eller väljer att inte ta ställning. Remissvaren i sin helhet finns under ärendet Dnr 0355/20.

Remissinstanserna ställer sig generellt positiva till att det tas fram ett trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program och bedömer att problemformuleringarna överensstämmer med stadens utmaningar inom området. Den generella bedömningen är att målen klargör riktningen för stadens gemensamma insatser samt att strategierna är relevanta och genomförbara och att de tydliggör att det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet måste bedrivas på olika sätt både i tid och rum med tyngdpunkt på de proaktiva åtgärderna. Programmet uppfattas övergripande som tydligt och konkret vilket underlättar det gemensamma arbetet.

Nedan följer en sammanställning av remissvaren indelad utifrån mest förekommande synpunkter som framkommit samt genomförda principiella förändringar i programmet. Fokus ligger på de problem, oklarheter och frågeställningar som lyfts.

Mål och strategier

I remissvaren framgår att det övergripande målet för programmet, att *Göteborg är en trygg och säker stad där vi tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet*, är otydligt då det inte framgår vilka som avses med ”vi”.

Socialnämnderna anger i sina remissvar att det mål som i remissversionen hette *Minska risken för brott i specifika miljöer och situationer* upplevs otydligt och spänner över ett stort område.

Flera av remissinstanserna anser att avgränsningen som gjordes inför förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program, det vill säga brott i offentlig miljö, var för snäv. Ett flertal remissinstanser har påtalat att det förslag som skickades ut inte innehöll frågor kring våld i nära relationer och påtalar sambandet mellan den brottsutsatthet och otrygghet som finns i stadens offentliga rum och det våld som sker i hemmet. Av remissvaren går att utläsa en förväntan att det övergripande trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet i Göteborg även ska inkludera våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtyck. Kvinnors särskilda utsatthet lyfts i några remissvar, vilket behöver tydliggöras i programmet. Kvinnors och tjejers utsatthet finns överallt och det behöver synliggöras. Programmet behöver tydliga åtgärder för att stoppa mäns våld mot kvinnor, tjejer och barn. Flera remissinstanser lyfter även att brottskategorin hatbrott inte syns tillräckligt mycket i programmet, vilket är vanligt förekommande och är en stor grund för otrygghet för flera grupper i samhället.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i programmet
Stadsledningskontoret har reviderat det övergripande målet för programmet i syfte att tydliggöra vem det är som ska ta ansvar och bidra till arbetet. Det reviderade övergripande målet för programmet är att *Göteborg är en trygg och säker stad där alla som lever, verkar och vistas tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet*. Målet uppmanar till en kraftsamling, där alla bidrar utifrån sina möjligheter och förutsättningar för att skapa ett tryggare och säkrare Göteborg. Programmet utdelar dock bara ansvar till stadens nämnder och styrelser, men tydliggör samtidigt att arbetet är beroende av flera aktörer för att få önskad effekt. Stadens ska vara en aktiv part för samverkan och även initiera samverkan där det bedöms nödvändigt.

Det övergripande målet inkluderar nu även den otrygghet och det våld som kan förekomma i hemmet, där kvinnor och tjejer är särskilt utsatta grupper. Inom målet *Minska benägenheten att begå brott* finns nu en strategi med särskilt fokus på våld i nära relationer, hedersrelaterat våld samt hatbrott. Även under målet att *Öka tryggheten till följd av rädslan att utsättas för brott* har det tydliggjorts att stödet till brottsoffer ska inkludera stöd till de som utsätts för våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtyck. Stadsledningskontoret har även reviderat definitioner och problembeskrivningar under övriga mål för att säkerställa att denna problematik även inbegrips i nämnders och styrelserns arbete. Genom att programmet har vidgat sitt tillämpningsområde möjliggörs uppföljningar och analyser ur flera perspektiv.

Målområdet *Minska risken för brott i specifika miljöer/situationer* är reviderat och har också fått ett nytt namn: *Minska möjligheten att begå brott*. Stadsledningskontorets bedömning är att detta tydligare visar vad målet syftar till, och den definition och problembeskrivning som följer med målet har omarbetats för att ge ytterligare stöd till nämnder och styrelser när de ska operationalisera arbetet. Stadsledningskontoret har även reviderat vissa av strategierna, för att tydliggöra riktningen i arbetet. Ordningen på målområdena är ändrad för att den sociala preventionen ska få en mer framträdande plats.

Programmets tillämpningsområde

Ett flertal remissinstanser lyfter att det inte tillräckligt tydligt framgår av förslaget hur programmet angränsar till befintlig styrning, särskilt kopplingen till programmet för Jämlik stad. Det bedöms finnas frågor som inte omhändertas i programmet gällande de mer främjande perspektiven, vilka bedöms vara en viktig grund för att skapa trygghet och förebygga brott. Flera nämner risken att det främjande och långsiktiga arbetet förbises då det i förslaget till program inte finns uttalade mål och strategier som berör detta.

En del av remissinstanserna bedömer att programmet innefattar såväl långsiktiga som kortsiktiga strategier, vilket upplevs motsägelsefullt mot programmets uppdrag att fokusera mot direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete. Det påtalas även att det i förslaget finns en nivåskillnad mellan strategierna där somliga är mer indikerade och andra mer universella. Programmet tenderar därmed att angränsa till en plan vilket kan försvåra genomförbarheten. Det framkommer även att strategiernas koppling till problembeskrivningarna behöver tydliggöras för att vidga förståelsen och kunna utgöra ett stöd i nämnders och styrelser tillämpning av programmet.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i programmet
Stadsledningskontoret har i programmet tydliggjort flera av definitionerna och problembeskrivningarna utifrån de frågeställningar som funnits i remissvaren. Som en bilaga till programmet har stadsledningskontoret lagt en beskrivning av hur förslaget till program kopplar an till ett urval av befintliga styrdokument i staden samt till stadens kärnverksamhet. I bilagan framgår även att programmet syftar till att inbegripa insatser inom hela preventionstriangeln, samt att det pågår processer för en mer detaljerade styrning inom samtliga preventionsnivåer.

Ur ett trygghets- och brottsförebyggande perspektiv är arbetet inom Jämlik stad förebyggande och främjande. Målområdena i programmet Jämlik stad ligger primärt i linje med social prevention, exempelvis genom tidigt föräldrastöd, deltagande i förskola, en välfungerande skolgång och utbildning. Om människor till följd av dessa insatser får en grundläggande trygghet och förutsättningar att leva ett gott liv minskar risken att de hamnar i brottslighet. I programmet för Jämlik stad finns det också strategier som syftar till att ge barn och unga möjlighet till delaktighet, inflytande och rätt att vara sig själva, liksom strategier om en tillgänglig och meningsfull fritid. Stadens långsiktiga arbete för en jämlik stad har fokus på tidiga insatser, vilka syftar till att identifiera och stärka skyddsfaktorer som i sin tur stärker motståndskraften mot att utveckla ett kriminellt beteende eller en känsla av otrygghet. För att kunna hantera de utmaningar som sker i närtid behöver staden parallellt arbeta med mer direkta och riktade trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder, det vill säga de som har ett primärt syfte att öka tryggheten och/eller minska brottsligheten. Det handlar även om att säkra effekten av de främjande och förebyggande insatser som sker inom andra programområden och stadens kärnverksamheter, såsom skola, socialtjänst och fritid. Det handlar om att öka möjligheten för barn och unga att delta i det förebyggande/främjande insatserna genom en trygg och säker miljö under tiden för dessa. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program kompletterar programmet för Jämlik stad genom att snarare fokusera på riskfaktorer. Tillsammans bildar programmen en helhet för en socialt hållbar stad med goda möjligheter till ökad trygghet och minskad brottslighet.

Målgruppsperspektivet

En av stadsledningskontorets frågeställningar i remissutskicket rörde hur målgruppsperspektivet kan stärkas i programmet. Ett flertal remissinstanser belyser att målgruppsperspektivet kan stärkas genom att kopplingen till styrande dokument gällande exempelvis programmet för full delaktighet, handlingsplanen för arbetet med mänskliga rättigheter samt åldersvänliga Göteborg framgår i programmet. Flera lyfter vikten av bra kunskapsunderlag och en bra dialog för att kunna välja lämpliga metoder för att öka tryggheten för olika målgrupper.

Det är även flera remissinstanser som belyser i remissvaren att det behövs ett tydligare fokus på de målgrupper som löper störst risk att uppleva otrygghet samt har störst risk att utsättas för brott. Målgrupper som nämns i remissvaren, och vars utsatthet programmet tydligare kan belysa, är funktionsnedsatta, kvinnor, barn, äldre, HBTQ-personer, personer med utländsk bakgrund, evenemangsbesökare, näringslivet, med flera. Hatbrott är en brottskategori som flera remissinstanser bedömer behöver tydliggöras i programmet. Programmet behöver inkludera fler perspektiv för att få med alla grupper i samhället. Det kan vara stor skillnad på att omfattas av flera diskrimineringsgrunder eller bara av en. Målgruppsanalysen är viktig för att fånga komplexiteten och kunna värdera olika behov emot varandra.

Ytterligare en synpunkt som kommit gällande målgruppsperspektivet är avgränsningen gällande trygghet, vilket bedöms för snävt. I programmet avgränsas otrygghet till att främst omfatta rädsla för att utsättas för brott. Att begränsa trygghetsarbetet till att endast beröra insatser för att förhindra rädsla att utsättas för brott, kan innebära att delar av det viktiga främjande och förebyggande perspektivet går förlorat.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i programmet Göteborgs Stad har flera styrande dokument som visar på vilket sätt stadens verksamheter ska omhänderta principen om alla människors lika värde i sitt kärnuppdrag. Det främjande och förebyggande arbetet inom stadens kärnverksamheter med fokus på skyddsfaktorer och att skapa en god välfärd för alla är grundläggande.

Stadsledningskontoret har reviderat programmet både vad gäller problembeskrivningar och definitioner med syftet att tydligare beskriva de omständigheter och förutsättningar som vissa grupper lever under, vilket gör dem mer utsatta för brott, och vilket i sin tur skapar en högre otrygghet. Dessutom har kunskapsmålet kompletterats genom skrivningar om att det måste finnas kunskap om olika målgruppers särskilda behov inför beslut om åtgärder och insatser. Även strategierna under målet har skärpts, genom tillägget att arbetet ska utgå från målgruppsanalyser. Stadsledningskontoret har även tydliggjort att förekomsten av två eller flera diskrimineringsgrunder kan förstärka risken för otrygghet och brott, vilket behöver beaktas när målgruppsanalyser genomförs.

Näringslivet bedöms vara såväl en målgrupp som ofta utsätts för brott, men även en viktig aktör som kan bidra till arbetet för att öka tryggheten och minska brottsligheten. Näringslivets roll har stärkts i programmet vilket blir särskilt tydligt under målet om samverkan, där det i den nya versionen framgår att Göteborgs Stad ska medverka till att stärka delaktigheten även i näringslivet gällande trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser och initiativ.

Ansvarsfördelning

I remissvaren framkommer att programmets fördelning av ansvar och särskilt ansvar behöver förtydligas. Det finns en otydlighet i hur ansvar och särskilt ansvar ska tolkas och tillämpas. Vissa nämner risken att nämnder och styrelser med särskilt ansvar tar ett för stort ansvar för utpekade problem jämfört med de som endast har ansvar. Samtidigt kan strategier som alla ansvarar för leda till att ingen tar ansvar eller att ansvaret glöms bort. Denna otydlighet kan medföra att strategierna blir svåra att genomföra. För att undvika detta behövs ytterligare förklaring och tydlighet kring vad som menas med ansvar och särskilt ansvar samt vad det innebär för respektive nämnd och styrelse samt hur arbetet hålls ihop utifrån ett hela-staden-perspektiv.

Ett utpekad särskilt ansvar som har ifrågasatts rör socialnämndernas särskilda ansvar för att säkra kompetens hos ansvariga och utförare i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Socialnämnderna lyfter i sina remissvar att detta ansvar inte kan läggas på dem, utan bör ingå i respektive nämnds och styrelse egna ansvar för kompetenshöjning inom sin organisation. Förutom detta ansvarsområde har samtliga remissinstanser som blivit tilldelade särskilt ansvar eller ansvar bedömt att de har förutsättningar att genomföra åtagandet.

Några remissinstanser lyfter att de kan ta ett ytterligare ansvar i arbetet.

Grundskolenämnden framhäver att de bör ha ett särskilt ansvar för de strategier som handlar om att arbeta förebyggande för att stoppa rekryteringen till kriminella gäng, stärka det långsiktiga vålds- och drogförebyggande arbetet samt insatser till barn och unga som bedöms vara i riskzon för att hamna i riskbeteenden. Detta ansvar bedöms ligga i linje med nämndens grunduppdrag.

Idrotts- och föreningsnämnden ser att de, tillsammans med övriga ansvariga, kan bidra i arbetet med strategierna som handlar om att Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, ta hänsyn till trygghetsskapande och brottsförebyggande aspekter vid fysisk planering, samt ny och ombyggnation, eftersom nämnden redan är en aktiv part i processerna. Business Region Göteborg AB hade i remissversionen inget utpekad ansvar men lyfter i sitt remissvar att de kan tillföra näringslivsperspektiv i framdriften av programmet och identifiera kopplingar till det näringslivsstrategiska programmet. Bolaget nämner att de bör delta aktivt i de arbetsprocesser som föreslås för att höja samverkan i staden.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i programmet Syftet med Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program är att förtydliga vad som förväntas av stadens nämnder och styrelser i den gemensamma kraftsamlingen för att öka tryggheten för de som lever, verkar och vistas i Göteborg och för att minska brottsligheten i staden. Programmets problembeskrivningar visar på en komplexitet som kräver att arbetet sker samordnat och att alla stadens nämnder och styrelser behöver vara med och bidra. En stor del av arbetet ingår redan i verksamheternas grunduppdrag, men programmet tydliggör att arbetet bör prioriteras under programperioden.

I syfte att konkretisera vad ett ansvar, respektive särskilt ansvar, innebär har stadsledningskontoret kompletterat skrivningarna i programmet. Det framgår nu att ett särskilt ansvar inte innebär ett övertagande av andra nämnders eller styrelsers ordinarie ansvarsområden enligt reglemente, andra styrande dokument eller lagstiftning. I de fall ett

särskilt ansvar åläggs flera nämnder eller styrelser behöver dessa ha en dialog kring fördelning av det särskilda ansvaret.

Remissvaren indikerar att flera nämnder och styrelser, liksom externa samverkansaktörer, vill ta ett stort ansvar för att öka tryggheten och minska brottsligheten i Göteborg och att flera aktörer ser att de har rådighet över frågan. Därav har stadsledningskontoret i den reviderade versionen av program tilldelat ytterligare ansvar till grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden samt Business Region Göteborg AB, inom de mål och strategier de identifierat ytterligare möjligheter att bidra.

Som tidigare redovisats inbegriper den reviderade versionen av programmet våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Förslaget innehåller en ny, samt en utökad, strategi som tydligt kopplar an till dessa problemområden. Detta innebär att ansvar har tilldelats nämnder och styrelser, vilket inte fanns med i remissversionen. Strategin om stöd till brottsoffer (3:5) har utökats med en skrivning om insatser till personer som lever i eller som lämnat våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. I remissversionen tilldelades de fyra regionala socialnämnderna ett gemensamt ansvar för brottsofferstöd, men i revideringen har socialnämnd Centrum tilldelats ett särskilt ansvar utifrån nämndens verksamheter som riktas mot den tillagda målgruppen.

För den nya strategin, om att Göteborgs Stad ska verka för att stoppa våld i nära relationer, hatbrott samt hedersrelaterat våld och förtryck (4:4), får kommunstyrelsen och Socialnämnd Centrum får ett särskilt ansvar. Stadsledningskontorets bedömning är att detta särskilda ansvar ligger i linje med tidigare utdelade ansvar i enlighet med styrande dokument på området. Utöver det tilldelas samtliga nämnder och styrelser ett ansvar för strategin.

Även för strategin om att säkra kompetensen hos ansvariga och utförare i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet (1:2) får kommunstyrelsen och Socialnämnd Centrum ett särskilt ansvar, utifrån sina pågående kunskapshöjande uppdrag. Övriga socialnämnders särskilda ansvar för att säkra kompetensen i arbetet har utgått i den reviderade versionen. Alla nämnder och styrelser har ett ansvar för att säkra kompetensen i sin egen organisation.

Uppföljning

På vilket sätt programmet ska följas upp har varit föremål för frågor bland vissa av remissinstanserna. Det upplevs otydligt hur uppföljningarna ska genomföras och vilket resultat av arbetet som kan utläsas av den föreslagna uppföljningen. Några remissinstanser menar att programmets föreslagna indikatorer är för få, eller att vissa är för snäva och andra för breda, och ytterligare kommentarer är att vissa saknar relevans och koppling till mål och strategier. Detta riskerar en bristande uppföljning av programmet.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i programmet Kommunstyrelsens ansvarar för uppföljning av programmet men för vissa strategier har det tilldelats ett särskilt ansvar som även innefattar uppföljning av strategin. Lämpliga indikatorer och andra nyckeltal kommer under programperioden att utvecklas tillsammans med de nämnder/styrelser som har ett särskilt ansvar.

Stadsledningskontoret kommer att följa utvecklingen av stadens arbete med programmet dels utifrån indikatorer, dels i samband med rapportering av de centrala lägesbilderna som

redovisas till kommunstyrelsen tre gånger årligen. I det reviderade förslaget till program har stadsledningskontoret sett över de föreslagna indikatorerna och valt ut de indikatorer som kan visa på en utveckling av programmets övergripande mål samt målen för arbetets inriktning. De indikatorer som finns med bedöms relevanta för att mäta trygghet i olika miljöer samt risken att utsättas för brott. Som komplement finns även vissa indikatorer som visar arbetet med social prevention, det vill säga benägenheten att begå brott. Vissa av indikatorerna kan anses vara överlappande, men det bedöms nödvändigt för att få med fler perspektiv och målgrupper i uppföljningen. Uppföljning av angränsande indikatorer och aktiviteter inom närliggande program och planer kommer också att ligga som grund för analys av måluppfyllelse för programmet. Målen för arbetsprocessen kommer primärt att följas upp i processutvärderingen.

Övriga kommentarer

I remissvaren framkommer att de stödjande dokument som programmet hänvisar till med fördel kan inkludera fler dokument. Programmet skulle på så sätt vara mer vägledande för de funktioner som inte tidigare arbetat med trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Vägledningen kan också möjliggöra avdelningars och enheters arbete med strategierna. Det har även framkommit önskemål om att komplettera teoriavsnittet med fler teorier och tydligare källhänvisning.

Några remissinstanser har påtalat att preventionstriangeln bör revideras för att bättre överensstämma med den nationella nomenklaturen, det vill säga begreppen universell, selektiv och indikerad prevention. Begreppen används i det nationella brottsförebyggande programmet "Tillsammans mot brott", samt i underlag till kommande lagändring angående socialtjänstlagen.

Ytterligare en synpunkt i remissvaren har varit avsaknaden av mål och strategier som belyser medarbetarperspektivet.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i programmet
Stadsledningskontoret har kompletterat listan över stödjande dokument för att underlätta förvaltningars och bolags arbete med programmet. Även teoriavsnittet har förtydligats med ytterligare teorier som ligger till grund för stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Preventionstriangeln har reviderats för att bättra synkronisera med nationell styrning och nomenklatur. Dessutom har ordlistan har uppdaterats.

Kommunstyrelsen har uppdragit åt stadsledningskontoret att ta fram fördjupade lägesbilder och kartläggningar av tystnadskultur samt otillåten påverkan i stadens verksamheter i syfte att förstå bakomliggande orsaker samt vad som brister i stadens nuvarande rutiner, hantering och organisationskultur. Med utgångspunkt från dessa ska stadsledningskontoret föreslå mål och strategier för att motverka tystnadskultur i Göteborgs Stads trygghets- och brottsförebyggande program. Bedömningen är att det medarbetarperspektiv som efterfrågas i remissvaren kommer att hanteras i ovanstående uppdrag och den eventuella revidering som sker i programmet under 2022.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret har beaktat och värderat synpunkterna från remissinstanserna som består av nämnder, styrelser, kommunstyrelsens råd samt externa intressenter.

Remissinstanser är överlag positiva till förslaget. De synpunkter som inkommit berör i huvudsak avsaknaden av ett tydligare fokus på utsatta grupper och av remissvaren kan

även utläsas en önskan att programmet ska omfatta ett vidare trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete än det remitterade förslaget.

Stadsledningskontorets bedömning är att det nya förslaget omhändertar de övergripande synpunkterna som inkommit i remissvaren och bidrar till en förstärkning av programmens strategier. I syfte att underlätta för nämnders och styrelser tillämpning av programmet har definitioner och problembeskrivningar förtydligats och bedömningen är att detta stärker förutsättningarna för programmets genomförande. Genom ett förtydligt program är avsikten att öka kunskap, medvetenhet, ansvar och samordning mellan stadens förvaltningar och bolag och även med externa aktörer.

Stadsledningskontoret bedömer att det är viktigt att främja en positiv utveckling och förebygga. För att kunna hantera de utmaningar som sker i närtid behöver staden parallellt arbeta med mer direkta och riktade insatser. Uppdraget från kommunstyrelsen var att ta fram ett nytt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program. För att skapa tydlighet gentemot det långsiktigt främjande arbetet, inom exempelvis programmet för Jämlik stad, bedöms benämningen trygghetsskapande bättre spegla programmets syfte och innehåll. Tillsammans bildar programmen en helhet för en socialt hållbar stad med goda möjligheter till ökad trygghet och minskad brottslighet. Det tidigare trygghetsfrämjande och brottsförebyggande programmet, Dialog och samarbete, bedöms därmed kunna upphöra.

Stadsledningskontorets bedömning är att det nuvarande förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program på ett tydligt sätt bryter ned mål och strategier i det nationella programmet, Tillsammans mot brott. Detta möjliggör ett samordnat och synkroniserat arbete för att nå måluppfyllelse. Förslaget till program omfattar även i princip de nya åtaganden som kommunen får enligt förslaget om lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Ett flertal av programmets strategier bedöms rymmas inom stadens grunduppdrag och finns formulerade i lagtexter, reglementen, ägardirektiv och andra styrande dokument. Detta då merparten av de kommunala välfärdsinsatserna kan antas ha trygghetsskapande och brottsförebyggande effekter, även om uppdraget inte finns definierat i nuvarande styrning. Utmaningarna inom området gör dock att varje enskild verksamhet, nämnd eller styrelse ofta har begränsat handlingsutrymme att agera på egen hand.

Stadsledningskontorets bedömning är att stadens gemensamma rådighet nu samlas i ett program vilket bedöms förbättra möjligheten till planering, uppföljning och utvärdering av stadens insatser utifrån ett trygghetsskapande och brottsförebyggande perspektiv. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 tydliggör att arbetet är prioriterat och underlättar samsyn för stadens gemensamma insatser.

Christina Eide

Eva Hessman

Direktör utveckling av stadens
verksamheter

Stadsdirektör